

Tegenvaller opbrengst mensenmest aanleiding aanleg rioolstelsel

Dat de gemeentelijke bedrijven oorspronkelijk een ander doel dan nu geldt voor de Drinkwaterleiding, maar ook voor de Roteb. In 1876 werd de Rotterdamse Gemeentereiniging gesticht.

Het ophalen van as en puin, het baggeren van de grachten en singels, het vegen en sproeien van de straten, het ruimen van sneeuw en het schoonhouden van de riolen en urinoirs behoorden tot de taken van de Gemeentereiniging. Tot 1876 werden die werkzaamheden nog verricht door een particuliere ophaaldienst.

Een jaar later werd ook het verzamelen van menselijke en dierlijke ontlasting in het gemeentelijke takenpakket opgenomen. Tot 1877 had het raadslid Thoof zich over die taak ontfermd en had daar goed geld mee verdiend. Samen met zijn compagnon, de stadsarchitect Rose, verkocht hij de uitwerpselen aan de boeren in de omgeving. Deze gebruikten de stadsstront als mest op hun land.

Tonnen

Het Groningse gemeentebestuur had het ophalen van mensenmest zelf ter hand genomen. Het Groningse afval werd huis aan huis opgehaald met tonnen en deze werden vervolgens door de plaatselijke dienst gemeentereiniging afgevoerd naar het platteland. De gemeente Groningen hield aan deze handel een aardige cent over. Het Rotterdamse stadsbestuur voelde daar ook wel voor.

Rotterdam vond niet alleen de financiële kant van de zaak aantrekkelijk. Het had nog een andere goede reden om het Groningse voorbeeld te volgen. In de Rotterdamse nieuwbouwwijken lagen nog geen riolen en de ervaring met het Waterproject had geleerd, dat de aanleg van riolen een dure grap was.

Bijverdienen

Door het afval met tonnen op te halen kon de gemeente twee vliegen in een klap slaan: de dure riolen hoefden voorlopig niet te worden aangelegd en met de verkoop van mest kon de gemeente nog wat bijverdienen voor de stadskas. Althans dat dacht het stadsbestuur. Al snel bleek de belangstelling voor de Rotterdamse ontlasting veel kleiner dan verwacht. De Gemeentereiniging bleef met de mest zitten en belandde vrijwel onmiddellijk in de rode cijfers.

Liernur

Het stadsbestuur heeft nog een moment overwogen om in Rotterdam het zogenaamde Liernurstelsel aan te leggen. Dat was een rioolstelsel waarbij de uitwerpselen met behulp van een pomp werden weggezogen. Directeur van Gemeentewerken Van der Tak was daar geen voorstander van. Hij had in Amsterdam gezien hoe het systeem werkte en deed daarover omstandig verslag aan het gemeentebestuur: '(...) bij verscheidene privaten die huizen zag ik dat de inhoud zich niet van onderen, doch van boven over brillen of zittingen heen ontlastte terwijl op een binnenplaats achter een dier huizen eene aanzienlijke hoeveelheid secreetstof door de grond naar boven kwam.'

G.J. de Jongh

'Brutale Gerrit'-Jan de Jongh, die Van der Tak als directeur Gemeentewerken opvolgde (1879-1910), zag ook niets in de aanleg van het Liernurstelsel. In 1883 lanceerde hij het voorstel om de gehele stad toch maar van riolen te voorzien. De Jongh was er van overtuigd, dat de menselijke ontlasting het beste

door riolen konden worden afgevoerd. De Gemeentereiniging had zo weinig succes met het verkopen van mest, dat het enthousiasme over het gebruik van tonnen aanmerkelijk was bekoeld. De dure riolen bleken uiteindelijk de goedkoopste oplossing voor Rotterdams afvalwaterprobleem.

Jan van den Noort

Verscheen in *De Havenloods/Het Zuiden* 27-12-1990 en 10-1-1991

Het boek Pion of Pionier (192 pagina's) is verkrijgbaar bij de boekhandel en bij de kantoren van deze krant. Het kost 27,50. Lezers van deze krant kunnen het boek thuisgestuurd krijgen door f30,50 over te maken op gironummer 3822953 ten name van Wegener Promotie Rotterdam. Een betaal- of bankcheque opsturen kan ook, begeleid door een bestelbriefje met naam en adres. Dat briefje moet naar: Wegener Promotie, Postbus 1980, 3000 BZ Rotterdam.